

Zarządzenie Nr 4
Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych
z dnia 14 kwietnia 2008 r.

w sprawie wprowadzenia wskazówek metodycznych dotyczących zasad opracowania zespołów archiwalnych sądów, wytworzonych od XIX do XXI wieku, przechowywanych w archiwach państwowych

Na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 4 i ust. 1a ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 i 2007 r. Nr 64, poz. 426) zarządza się, co następuje:

§ 1

Wprowadza się do stosowania w archiwach państwowych podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych „Wskazówki metodyczne dotyczące zasad opracowania zespołów archiwalnych sądów, wytworzonych od XIX do XXI wieku, przechowywanych w archiwach państwowych”, stanowiące załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2

Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia podpisania.

NACZELNY DYREKTOR
ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

Sławomir Radoń

**Wskazówki metodyczne dotyczące zasad opracowania zespołów archiwalnych sądów,
wytworzonych od XIX do XXI wieku, przechowywanych w archiwach państwowych**

I. Ustalenia ogólne

1. Wskazówki metodyczne dotyczące zasad opracowania zespołów archiwalnych sądów wytworzonych od XIX do XXI wieku przechowywanych w archiwach państwowych, zwane dalej „wskazówkami” mają zastosowanie do nieopracowanych zespołów archiwalnych ww. sądów.
2. Wskazówki mają również zastosowanie do zespołów archiwalnych sądów:
  - 2.1. zaboru austriackiego, które obejmują również akta wytworzone w drugiej połowie XVIII wieku;
  - 2.2. pruskich i niemieckich sądów powszechnych działających na terenie Śląska, Wielkopolski, Pomorza i Prus Wschodnich w latach 1809-1945 oraz na ziemiach włączonych do III Rzeszy w latach 1939-1945, obejmujących jako anteriora akta i księgi gruntowe wytworzone w okresie wcześniejszym – dotyczy terenów, które weszły w skład państwa polskiego w 1945 r.
3. Wskazówki nie dotyczą sądownictwa polskiego państwa podziemnego działającego w okresie II wojny światowej.
4. Wskazówki nie dotyczą zespołów archiwalnych sądów wojskowych, za wyjątkiem:
  - 4.1. zespołów archiwalnych wojskowych sądów doraźnych działających w 1939 r. na terenach polskich włączonych do III Rzeszy;
  - 4.2. zespołów archiwalnych wojskowych sądów doraźnych działających na terenie Generalnego Gubernatorstwa w latach 1939-1944/1945;
  - 4.3. zespołów archiwalnych wojskowych sądów rejonowych działających w latach 1946-1955 i wojskowych sądów Polskich Kolei Państwowych przy dyrekcjach okręgowych Polskich Kolei Państwowych działających w latach 1944-1949.
5. Zespoły archiwalne sądów, w rozumieniu niniejszych wskazówek, obejmują całość dokumentacji stanowiącej materiały archiwalne, wytworzonej i zgromadzonej zgodnie

z kompetencjami przez sądy, włącznie z dowodami rzeczowymi¹ wchodzącymi w skład akt spraw sądowych.

6. Akta stanu cywilnego, które występują w zespołach archiwalnych pruskich sądów powszechnych, należy wyłączyć i umieścić we właściwych zbiorach akt stanu cywilnego.
7. Wskazówki nie dotyczą opracowania akt rejestrowych oraz akt stanu prawnego nieruchomości tworzących zbiory archiwalne.
8. W kwestiach nieuregulowanych niniejszymi wskazówkami, przy opracowywaniu zespołów archiwalnych sądów, należy kierować się przyjętymi i stosowanymi w archiwach państwowych zasadami metodycznymi.

II. Segregacja akt zespołów archiwalnych sądów

9. Przy przeprowadzaniu segregacji akt sądów, ustalaniu przynależności zespołowej oraz granic chronologicznych i nazw zespołów archiwalnych sądów należy posługiwać się *Wskazówkami metodycznymi w sprawie ustalania nazw i granic chronologicznych zespołów archiwalnych sądów, wytworzonych od XIX do XXI w.*, stanowiącymi załącznik do decyzji Nr 22 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 10 listopada 2005 r.

III. Systematyzacja akt w obrębie zespołów archiwalnych sądów

10. W trakcie systematyzacji zespołów archiwalnych sądów należy dążyć do odtworzenia układu kancelaryjnego.
11. Przy systematyzacji akt w obrębie zespołu archiwalnego sądu zaleca się stosowanie poniższego przykładowego schematu układu akt:
  1. Akta ogólne/ prezydialne/ administracji/ administracji i nadzoru.
  2. Akta wydziałów merytorycznych (np. cywilny, karny, rodzinny, pracy).
12. W przypadku występowania innych serii akt (np. komorników, wydziałów zamiejscowych), niż wymienione w punkcie 11, należy kierować się *Wskazówkami metodycznymi w sprawie ustalania nazw i granic chronologicznych zespołów archiwalnych sądów, wytworzonych od XIX do XXI w.*, stanowiącymi załącznik do decyzji Nr 22 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 10 listopada 2005 r.

---

¹ Dotyczy dowodów rzeczowych wchodzących w skład zespołów przechowywanych już w archiwach państwowych.

13. Pomoce kancelaryjne (repertoria i skorowidze) należy umieścić przed aktami spraw sądowych poszczególnych wydziałów merytorycznych.
14. W przypadku, gdy pomoc kancelaryjna prowadzona była dla więcej niż jednego sądu, należy włączyć ją do zespołu archiwalnego sądu, którego dotyczy większość spraw.
15. W przypadku sukcesji czynnej akta sprawy należy włączyć do zespołu archiwalnego sądu, w którym wydano orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.
16. W przypadku wniesienia środka odwoławczego, akta całości sprawy, dokumentujące przebieg postępowania przed sądem pierwszej i drugiej instancji, należy włączyć do zespołu archiwalnego sądu pierwszej instancji.

IV. Brakowanie

17. Nie przewiduje się brakowania.

V. Opracowywanie archiwalnych pomocy ewidencyjno-informacyjnych

18. Przy sporządzaniu archiwalnych pomocy ewidencyjno-informacyjnych należy kierować się obowiązującymi przepisami dotyczącymi ich opracowania.
19. Pomoce ewidencyjno-informacyjne sporządza się w systemie informatycznym.
20. Jako uzupełnienie pomocy ewidencyjno-informacyjnych zaleca się opracować indeksy:
  - a) osobowy (nazw stron),
  - b) geograficzny,
  - c) przedmiotowy.
21. Decyzję w sprawie sporządzania indeksu podejmuje komisja metodyczna archiwum.
22. Podczas formułowania tytułów jednostek archiwalnych należy kierować się następującymi zasadami:
  - 22.1. W sprawach cywilnych, obok oryginalnego zapisu kancelaryjnego, należy umieścić uzupełnienia dotyczące uściślenia przedmiotu i miejsca spraw rozpatrywanych przez sąd.
  - 22.2. W sprawach karnych, obok oryginalnego zapisu kancelaryjnego, należy podać podstawę prawną skazania oraz określenie czynu zabronionego i miejsce jego popełnienia. Ponadto należy umieścić nazwiska i imiona osób, których sprawa dotyczy (oskarżonych i skazanych).
  - 22.3. W innych sprawach sądowych, niż wymienione w pkt. 22.1 i 22.2, należy uzupełnić oryginalny tytuł jednostki o informacje dotyczące przedmiotu i miejsca spraw rozpatrywanych przez sąd.

23. Daty skrajne jednostki wyznaczają: data najwcześniejszego pisma (w przypadku akt spraw sądowych jest to data wpływu pisma wszczynającego sprawę, np. pozwu, zażalenia, skargi, aktu oskarżenia) i data ostatniego pisma w jednostce (w przypadku akt spraw sądowych data ostatniego pisma dotyczącego merytorycznego postępowania w sprawie, np. informacji o wykonaniu postanowienia, decyzji, wyroku sądu, wykonaniu kary itp.). Daty załączników i zapisków kancelaryjnych (np. informacji o wypożyczeniu akt, sporządzeniu kopii, odpisów, wyciągów) nie mają wpływu na datację jednostki.
24. Elementy opisu jednostki archiwalnej zawiera schemat ogólny, patrz załącznik.

VI. Literatura²

Źródła publikowane:

dla zespołów archiwalnych sądów z terenów, które do 1918 r. wchodziły w skład monarchii Habsburgów (1772-1918) (załącznik nr 1):

1. Dekret nadworny z dnia 16 października 1843 r. o niszczeniu starszych i od dłuższego czasu nie używanych akt cywilnych i karnych (Zb. U. Nr 751).
2. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 października 1849 r. zawierające instrukcję co do jednolitego sposobu usuwania akt, które nie mogą być przekazywane do archiwów sądów okręgowych lub nowoutworzonych sądów (austr. Dz. U. P. Nr 430).
3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 lipca 1876 r. o niszczeniu starszych akt karnych w sądach apelacyjnych i prokuraturach apelacyjnych (L. 2304).
4. Ustawa z dnia 17 maja 1896 roku o postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym (Dz. U. P. Nr 79).
5. Ustawa z dnia 27 maja 1896 roku wprowadzająca ordynację egzekucyjną (austr. Dz. U. P. Nr 78).
6. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 października 1896 r. o niszczeniu akt cywilnych (Dz. U. M. Spr. Nr 34, L. 20687).
7. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Najwyższą Izbą Rozrachunkową, z dnia 30 października 1896 r. o przerachowaniu

---

² Zestawienie obejmuje tylko te źródła i opracowania, które nie zostały ujęte w załącznikach nr 1-9 do decyzji Nr 22 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie wprowadzenia Wskazówek metodycznych w sprawie ustalania nazw i granic chronologicznych zespołów archiwalnych sądów, wytworzonych od XIX do XXI w., przechowywanych w archiwach państwowych.

i niszczeniu załączników dziennika depozytowego w depozytach sądów cywilnych i zbiorowych kasach sierocych (Dz. R. M. Spr. Nr 37, L.2768).

8. Ustawa organizacyjna sądowa z dnia 27 listopada 1896 r. (austr. Dz. U. P. Nr 217).
9. Ogólne rozporządzenie z dnia 20 grudnia 1896 r. (Dz. R. M. Spr. s. 396).
10. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 maja 1897 r. Instrukcja sądowa (Dz. U. P. Nr 112).
11. Reskrypt Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 października 1897 r. o sprawdzaniu wydzielonych akt przez archiwa (Dz. R. M. Spr. Nr 42, L.18932).
12. Ogólne rozporządzenie z dnia 6 września 1900 r. o wydzielaniu i niszczeniu akt w urzędach wymiaru sprawiedliwości (Dz. R. M. Spr., s. 569).
13. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 1906 r. o wydzielaniu i niszczeniu zbędnych akt registratury w sprawach cywilnych i karnych (Dz. R. M. Spr. Nr 23).
14. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 sierpnia 1915 r. o wydzielaniu i niszczeniu akt egzekucyjnych (Dz. R. M. Spr. Nr 24).
15. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 września 1915 r. o niszczeniu starszych roczników rejestrów grabieży, pomocy prawnej i ksiąg doręczeń (Dz. R. M. Spr. Nr 30).

dla zespołów archiwalnych sądów działających na terenie Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego (1808-1915) (załącznik nr 3):

1. Instrukcja Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 maja 1808 r. – Organizacja sądownictwa cywilnego – *Zbiór Przepisów Administracyjnych Królestwa Polskiego. Wydział Sprawiedliwości* (dalej: ZPAKP), cz. II, t. 6, Warszawa 1867, s. 11-203.
2. Reskrypt Ministra Sprawiedliwości z 23 maja 1808 r. wprowadzający Instrukcję względem postępowania w sprawach cywilnych, ZPAKP, cz. II, t. 7, s. 7-47.
3. Instrukcja Sądu Apelacyjnego Księstwa Warszawskiego z dnia 28 października 1809 r. – Organizacja wewnętrzna Sądu Apelacyjnego, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 57-95.
4. Instrukcja Ministra Sprawiedliwości z 17 maja 1808 r. Tymczasowe ministerialne urządzenie sądownictwa karnego. ZPAKP, cz. II, t. 10, s. 93-107.
5. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 21 lutego 1812 r. co do losowania spraw na Wydziały w Sądzie Apelacyjnym, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 43-53.

6. Dekret Królewski z 22 maja 1812 r. Stanowcze określenie atrybucji Wydziału Policyjno-Sądowego w Warszawie, tudzież oznaczenie miast, w których Sądy Policji Poprawczej, w dawnych sześciu departamentach Księstwa Warszawskiego posiedzenia swoje odbywać mają, ZPAKP, cz. II, t. 10, s. 131-133.
7. Reskrypt Ministra Sprawiedliwości z 13 sierpnia 1812 r. wskazujący Sędziom Pokoju sposób postępowania i czuwania nad biegiem służby, ZPAKP, cz. II, t. 7, s. 297-301.
8. Instrukcja Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 września 1812 r. względem podziału spraw na Wydziały w Trybunałach przez losowanie. ZPAKP, cz. II, t. 7 s. 447-459.
9. Reskrypt Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 września 1812 r. w jaki sposób mają być utrzymywane w Sądach Pokoju akta, księgi i repertoria, ZPAKP, cz. II, t. 7, s. 303-305.
10. Postanowienie Sądu Najwyższej Instancji z dnia 19 października 1815 r. – Urządzenie wewnętrzne Najwyższej Sądowej Instancji, ZPAKP cz. II, t. 8, s. 289-313.
11. Postanowienie Namiestnika Królewskiego z 20 lutego 1816 r. ustanawiające w Miechowie, jako stolicy Województwa Krakowskiego, Sąd Kryminalny w miejsce dotychczasowego Sądu Kryminalnego Departamentów Krakowskiego i Radomskiego, DPKP t.1, s. 177-180.
12. Postanowienie Namiestnika Królewskiego z 20 lutego 1816 r. ustanawiające w Miechowie, jako stolicy Województwa Krakowskiego, jeden wydział Trybunału Cywilnego w miejsce dotychczasowego Trybunału w Miechowie, DPKP t.1, s. 181-184.
13. Postanowienie Rządu Tymczasowego Królestwa Polskiego z dnia 26 lipca 1817 r. Uzupełnienie wewnętrznego urzędu Sądu Najwyższej Instancji, DPKP, t. 3 s. 375-377.
14. Postanowienie Rządu Tymczasowego Królestwa Polskiego z dnia 13 (25) września 1817 r. Uzupełnienie wewnętrznego urzędu Sądu Najwyższej Instancji, DPKP, t. 4, s. 77-81.
15. Rozporządzenie Komisji Sprawiedliwości z 11 lutego 1820 r. skierowane do Sądów Policji Poprawczej i Policji Prostej co do porządku akt śledczych i protokółów. ZPAKP, cz. II s. 3-5.
16. Postanowienie Namiestnika Królestwa z dnia 2 lipca 1822 r. – Ustanowienie na nowo Wydziału IV w Sądzie Apelacyjnym, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 9-11.
17. Decyzja Pierwszego Prezesa Sądu Apelacyjnego z dnia 17 stycznia 1823 r. – Instrukcja, co do sposobu porządkowania spraw, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 113.

18. Postanowienie Namiestnika Królestwa Polskiego z dnia 30 grudnia 1823 r. przenoszące jeden wydział Trybunału Cywilnego z Łomży do Suwałk, ZPAKP, cz. II, t. 7, s.151-155.
19. Postanowienie Rady Administracyjnej z dnia 10 czerwca 1834 r., Wcielenie powiatu chełmskiego do jurysdykcji Sądu Policji Poprawczej Wydziału lubelskiego, a powiatu kraśnickiego do jurysdykcji Sądu Policji Poprawczej Wydziału zamoyskiego, DPKP, t. 16, s. 47-49.
20. Pismo Prezesa Trybunału Cywilnego Województwa Mazowieckiego z dnia 22 czerwca (4 lipca) 1835 r. – Urządzenie wewnętrzne Trybunału, ZPAKP, cz. II, t. 7, s. 489-511.
21. Postanowienie Rady Administracyjnej z dnia 23 lipca (4 sierpnia) 1835 r. – Ustanowienie V Wydziału w Sądzie Apelacyjnym, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 13-15.
22. Pismo Komisji Sprawiedliwości z dnia 14 (26) września 1835 r. – Potwierdzenie i uzupełnienie wewnętrznego urzędnika Trybunału, ZPAKP, cz. II, t. 7 s. 511-515.
23. Rozporządzenie Prezesa Sądu Apelacyjnego Królestwa Polskiego z 7 (19) maja 1836 r. zaprowadzające w Sądzie Apelacyjnym rejestr spraw terminowych, ZPAKP cz. II, t. 8, s. 131-133.
24. Zarządzenie Komisji Sprawiedliwości z dn. 25 listopada (7 grudnia) 1836 r. – Instrukcja do postępowania w sprawach karnych, ZPAKP, cz. II, t. 13, s. 413-435
25. Pismo Podśędka Okręgu Radomskiego z dnia 28 lutego (9 marca) 1836 r. – Urządzenie wewnętrzne Sądu Pokoju Okręgu Radomskiego, ZPAKP, cz. II, t. 7 s. 257-291.
26. Rozporządzenie Trybunału Radomskiego z dnia 18 (30) lipca 1836 r. prostujące przepisy wewnętrznego Urzędnika Sądu Pokoju Okręgu Radomskiego, ZPAKP, cz. II, t. 7, s. 293-297.
27. Pismo Komisji Sprawiedliwości z dnia 12 (24) grudnia 1836 r. – Przepisanie Sądom Pokoju wzoru do dzienników podawczych, ZPAKP, cz. II, t. 7, s. 327-331.
28. Instrukcja Komisji Rządowej Sprawiedliwości z dnia 25 lutego (9 marca) 1839 r. jak niszczyć akta w ukończonych sprawach kryminalnych, ZPAKP, cz. II, t.13, s. 295-299.
29. Instrukcja Komisji Rządowej Sprawiedliwości z 24 kwietnia (6 maja) 1840 r. dla Podśędka II Sądu Pokoju Powiatu Płockiego, ZPAKP, cz. II, t. 10, s. 113-119.
30. Rozporządzenie Komisji Sprawiedliwości z dnia 30 maja (11 czerwca) 1840 r. co do utrzymywania protokółów posiedzeń, ZPAKP, cz. II, t. 13, s. 131-135.
31. Rozporządzenie Komisji Sprawiedliwości z dn. 1 (13) listopada 1840 r. względem prowadzenia protokółów narad sądowych w sprawach karnych, ZPAKP, cz. II, t. 13, s. 135-139.

32. Reskrypt z dnia 8 (20) września 1842 r. – Urządzenie Wewnętrzne dla Warszawskich Departamentów Rządzącego Senatu, ZPAKP, cz. II, t. 6, s. 325-491.
33. Rozporządzenie Dyrektora Głównego Komisji Sprawiedliwości z dnia 10 (22) września 1842 r. przepisujące formę dzienników, wokand, ksiąg wpisowych i sentencjonarzy dla IX Departamentu Senatu, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 463-475.
34. Pismo Prezesa Trybunału Cywilnego Guberni Mazowieckiej z dnia 28 września (10 października) 1842 r. – Uzupełnienie wewnętrznego urzędnictwa Trybunału, ZPAKP, cz. II, t. 7, s. 515-519.
35. Postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 7 (19) listopada 1842 r. względem nowego porządku wewnętrznego w Sądzie Apelacyjnym, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 145-157.
36. Pismo Prezesa Trybunału Cywilnego Guberni Mazowieckiej z dnia 9 (21) listopada 1842 r. – Dalsze uzupełnienie wewnętrznego urzędnictwa Trybunału, ZPAKP, cz. II, t. 7, s. 519-523.
37. Reskrypt Komisji Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia (4 stycznia) 1842/1843 r. potwierdzający wewnętrzny porządek przez Sąd Apelacyjny pod dniem 7 (19) listopada 1842 roku postanowiony, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 157-159.
38. Postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 1 (13) września 1843 r. zmieniające niektóre urzędnictwa wewnętrzne Sądu Apelacyjnego, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 159-163.
39. Reskrypt Komisji Sprawiedliwości z dnia 2 (14) października 1843 r. potwierdzający w pewnych punktach postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 1 (13) września 1843 roku, zmieniające porządek wewnętrzny, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 163-165.
40. Postanowienie Rady Administracyjnej z dnia 16 (28) lutego 1845 r. – Ustanowienie VI Wydziału w Sądzie Apelacyjnym, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 19-23.
41. Reskrypt z 13 (25) września 1846 r. obejmujący instrukcję z 9 (21) września 1846 roku, stanowiącą porządek zabezpieczenia i uregulowania akt po zmarłych lub wyszłych obrońcach sądowych, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 403-409.
42. Rozporządzenie Dyrektora Głównego Komisji Sprawiedliwości z 30 stycznia (11 lutego) 1848 r. w przedmiocie ksiąg przeznaczonych na wokandy i sentencjonarze dla spraw w sporach o atrybucję między sądownictwem cywilnym a kryminalnym, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 477-479.
43. Postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 14 (26) września 1850 r. – Zmiany i uzupełnienie wewnętrznego porządku Sądu Apelacyjnego, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 181-185.

44. Postanowienie Rady Administracyjnej z 17 (29) września 1851 r, Rozdzielenie Sądu Policji Poprawczej w Chęcinach na dwa: jeden w Chęcinach, drugi w Kielcach, ZPAKP, cz. II, t. 10, s. 157-163.
45. Reskrypt z 19 września (1 października) 1851 r. wskazujący sposób zabezpieczenia akt, gdy obrońca na własne żądanie uwolniony lub translokowany zostaje, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 411-413
46. Pismo Prezesa Sądu Apelacyjnego z dnia 2 (14) października 1856 r. – Dodatkowe zmiany wewnętrznego porządku w Sądzie Apelacyjnym, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 197-205.
47. Decyzja Dyrektora Głównego Komisji Sprawiedliwości z dnia 5 (17) października 1856 r. zatwierdzenie dodatkowych urzędów wewnętrznych w Sądzie Apelacyjnym, ZPAKP, cz. II, t. 8, s. 203-205.
48. Rozporządzenie Dyrektora Głównego Komisji Sprawiedliwości z dnia 12 (24) sierpnia 1861 r. w przedmiocie uporządkowania archiwum senackiego, ZPAKP, cz. II, t.8, s. 495-497.
49. Reskrypt Komisji Rządowej Sprawiedliwości z 16 (28) grudnia 1866 r. przypisujący księgi i sposób kontrolowania spraw w Sądach Policji Prostej i Poprawczej. *(dodatkowo w aneksie 25 podano formę ksiąg i wokand w X-tym Departamencie Rządzącego Senatu)*, ZPAKP, cz. II, t. 11, s. 165-327.
50. Ukaz Rządzącego Senatu z 6 marca 1875 roku. O wprowadzeniu do Królestwa Polskiego ustaw sądowych z dnia 20 listopada 1864 r.: Postanowienie o zastosowaniu ustaw sądowych z d. 20 listopada 1864 r. do Warszawskiego Okręgu Sądowego, Przepisy tymczasowe o postępowaniu w sądach handlowych okręgu sądowego Warszawskiego, Ustawa o postępowaniach szczególnych w okręgu sądowym Warszawskim, Przepisy o zastosowaniu do Warszawskiego okręgu sądowego Najwyżej zatwierdzonej dnia 14 kwietnia 1866 roku ustawy notarialnej, Etaty władz sądowych Warszawskiego okręgu sądowego, [w:] *Zbiór Praw. Postanowienia i Rozporządzenia Rządu w Guberniach Królestwa Polskiego obowiązujące, wydane po zniesieniu w 1871 roku urzędowego wydania Dziennika Praw Królestwa Polskiego*, zestawiał S. Godlewski (dalej: *Zbiór Praw*), t. 6, Warszawa 1881, s. 73-243; *Sobranie Uzakonenij i Rasporáženij Pravitel'stva, izdavaemoe pri pravitel'stvuûšem Senate* (dalej: *Sobr. Uzak.*), S. Petersburg 1875, nr 20, poz. 254.
51. *Položenie o sudebnoj reforme v Carstve Polskom Vysočajše utverźdennoe 19 fevralâ 1875 goda*, S. Peterburg, 1875.

52. Ukaz Rządzącego Senatu z 26 maja 1875 roku. O przyłączeniu sądownictwa w guberniach Królestwa Polskiego do jurysdykcji Ministerium Sprawiedliwości, [w:] *Zbiór Praw*, t. 6, Warszawa 1881, s. 315-317.
53. *Osobyj nakaz Radomskago Okružnago Suda utveržden Obsim Sobranjem Otdělenij Suda v zasědaniâh 24 oktâbrâ i 4 noâbrâ 1877 g.*, Radom, 1877, druk. I. S. Trzebiński, nlb, s. 1-41, nlb (załączniki).
54. *O razbore arhivov sudebnyh ustanovlenij, obrazovannyh na osnovanii sudebnyh ustavov Imperatora Aleksandra II*, [w:] *Sobr. Uzak.*, 1885, No 43, poz. 357, s. 748-754 (ukaz z 29 marca 1885 r.).
55. *Ob izměnenii ustanovlennago st. 14 pravil o razbore arhivov sudebnyh ustanovlenij porâdka uničtoženiâ obrevizovannyh kontrol'nym vėdomstvom denežnyh knig i dokumentov*, [w:] *Sobr. Uzak.*, 1888, No 107, poz. 975, s. 2435.

dla zespołów archiwalnych sądów działających na ziemiach włączonych do cesarstwa rosyjskiego na mocy traktatu tylżyckiego z 1807 r. (1808-1919) (załącznik nr 4):

1. *O razbore arhivov sudebnyh ustanovlenij, obrazovannyh na osnovanii sudebnyh ustavov Imperatora Aleksandra II*, [w:] *Sobr. Uzak.*, 1885 No 43, poz. 357, s. 748-754.
2. *Ob izměnenii ustanovlennago st. 14 pravil o razbore arhivov sudebnyh ustanovlenij porâdka uničtoženiâ obrevizovannyh kontrol'nym vėdomstvom denežnyh knig i dokumentov*, [w:] *Sobr. Uzak.*, 1888, No 107, poz. 975, s. 2435.

dla zespołów archiwalnych sądów z okresu I wojny światowej oraz II Rzeczypospolitej (1915-1939) (załącznik nr 5):

Zespoły archiwalne sądów okupacyjnych działających na obszarze okupacji niemieckiej:

1. Rozporządzenie General-Gubernatora Warszawskiego z dnia 8 września 1915 r. o ustroju sądownictwa w okręgu GGW (Dz. R.GGW z 1915 r., Nr 12 poz. 8).

Zespoły archiwalne sądów z okresu II Rzeczypospolitej:

I. Zespoły archiwalne sądów powszechnych działających na obszarze b. Królestwa Polskiego:

1. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lipca 1919 r. w przedmiocie urzędowania sądów dla nieletnich (Dz. P. PP, Nr 63, poz. 378).

2. Ustawa z dnia 16 lipca 1925 r. o zmianach w urządzaniu sądownictwa, przepisach postępowania cywilnego i w przepisach o kosztach sądowych, obowiązujących w b. zaborze rosyjskim (Dz. U. RP, Nr 91, poz. 637).
3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 listopada 1926 r. w sprawie zmian tymczasowej instrukcji ogólnej dla sądów Królestwa Polskiego (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości, Nr 23, s. 416).
4. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13. 04. 1927 r. o urządzaniu sądów dla nieletnich (Dz. U. RP, Nr 40, poz. 365).
5. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 lipca 1929 roku w sprawie wydania regulaminu Sądu Najwyższego (Dz. U. RP, Nr 53, poz.427).
6. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 roku. Regulamin Sądu Najwyższego (Dz. U. RP, Nr 110, poz. 911).

II. Zespoły archiwalne sądów powszechnych działających na obszarze b. zaboru austriackiego:

1. Ustawa z dnia 17 grudnia 1920 r. w przedmiocie zmiany art. VI ustawy z dnia 23 maja 1873 r. (austr. dz. u.p., Nr 119) ustawy wprowadzającej procedurę karną (Dz. U. RP, Nr 3 z 1921 r., poz. 8).

III. Zespoły archiwalne sądów powszechnych działających na obszarze b. zaboru pruskiego:

1. Rozporządzenie Ministra b. dzielnicy pruskiej z dnia 15 grudnia 1919 r. o organizacji sądownictwa karnego w b. dzielnicy pruskiej (Tygodnik Urzędowy nr 70, poz. 185, s. 414-416).
2. Rozporządzenie z dnia 15 maja 1920 r. o postępowaniu w sprawach podlegających rozpoznaniu Sądu Najwyższemu w b. dzielnicy pruskiej (Dz. Urzędowy, Nr 23, poz. 208).
3. Ustawa z dnia 30 maja 1922 r. w przedmiocie zmian niemieckich ustaw o sądach przemysłowych i kupieckich (Dz. U. RP Nr 46, poz. 386).
4. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 grudnia 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień instrukcji dla sekretariatów sądów i prokuratur b. dzielnicy pruskiej (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości Nr 1 z 1923 r., poz. 1, s. 2-20).
5. Ustawa z dnia 17 lipca 1924 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw o sądach przemysłowych i sądach kupieckiej (Dz. U. RP Nr 72, poz. 697).

6. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 października 1924 r. w przedmiocie uzupełnienia Instrukcji dla prowadzenia aktów prezydjalnych (Nr 1 Dz. Urz. MS z r. 1923) (Dz. Urz. MS Nr 20 z 1924 r., s. 514).

IV. Zespoły archiwalne sądów powszechnych działających na obszarach plebiscytowych (obowiązywały przepisy niemieckie takie, jak w b. zaborze pruskim):

1. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 1922 r. o sędziach komisaryjnych i podprokuratorach komisaryjnych przy sądach okręgowych oraz o sędziach pokoju w górnośląskiej części Województwa Śląskiego (Dz. U. RP Nr 46, poz. 394).
2. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 1922 r. zmieniające dla górnośląskiej części Województwa Śląskiego niektóre przepisy niemieckiej ustawy o postępowaniu karnem (Dz. U. RP Nr 46, poz. 398).
3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 1922 r. o postępowaniu sądowym w sprawach z górnośląskiej części Województwa Śląskiego, podlegających rozpoznaniu Sądu Najwyższego (Dz. U. RP Nr 46, poz. 399).
4. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 lipca 1922 r. w przedmiocie utworzenia sądów pokoju w sądach powiatowych w górnośląskiej części Województwa Śląskiego (Dz. U. RP Nr 52, poz. 485).
5. Okólnik Nr 605/I.P.K./22 z dnia 25 września 1922 r. w sprawie wykonania polsko-niemieckiego układu w przedmiocie przejęcia wymiaru sprawiedliwości na górnośląskim obszarze plebiscytowym, podpisanego w Katowicach dnia 12 kwietnia 1922 r. (Dz. U. R.P. Nr 51 poz. 448), (Dz. Urz. MS Nr 19, s. 340-354).

V. Zespoły archiwalne sądów powszechnych – przepisy ogólnopaństwowe:

1. Okólnik Nr 167 z dnia 13 czerwca 1919 r. w przedmiocie sposobu prowadzenia przez sędziów śledczych repertorium „Ś” (Dz. Urz. MS Nr 6, poz. 20, s. 226).
2. Okólnik Nr 255 z dnia 10 kwietnia 1920 r. w przedmiocie archiwów sądowych (Dz. Urz. MS Nr 4, s. 77-78).
3. Okólnik Nr 315/A/20 z dnia 17 listopada 1920 r. w przedmiocie przechowywania aktów sądów pokoju w archiwach sądów okręgowych (Dz. Urz. MS Nr 13, s. 263).
4. Ustawa z dnia 18 marca 1921 r. wprowadzająca zmiany w obowiązujących przepisach o sądownictwie (Dz. U. RP Nr 30, poz. 172).
5. Okólnik Nr 935/II.A/24 z dnia 8 października 1924 r. w sprawie archiwów sądowych (Dz. Urz. MS Nr 20, s. 516-517).

6. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 grudnia 1927 r. zmieniające niektóre przepisy o urządzeniu sądownictwa i o postępowaniu karnym w okręgach sądów apelacyjnych: w Warszawie, Lublinie i Wilnie (Dz. U. RP Nr 114, poz. 971).
7. Okólnik Nr 1350/II.A./28 z dnia 21 stycznia 1928 r. w sprawie prowadzenia rejestrów (repertoriów) dla spraw karno-skarbowych (Dz. Urz. MS Nr 3, s. 47).
8. Okólnik Nr 1400/II.A./28 z dnia 30 czerwca 1928 r. w sprawie prowadzenia rejestrów dla spraw karno-administracyjnych (Dz. U. MS Nr 14, s. 248-252).
9. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 grudnia 1928 r. w sprawie prowadzenia rejestrów (repertoriów) spraw cywilnych i karnych w sądach okręgowych (Dz. Urz. MS Nr 1 z 1929 r., poz. 2, s. 4-5).
10. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 grudnia 1928 roku, Regulamin ogólny wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich (Dz. U. RP Nr 104, poz. 934).
11. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 grudnia 1928 r. w sprawie komorników w sądach grodzkich (Dz. U. RP Nr 104, poz. 942).
12. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 czerwca 1929 roku, Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach karnych (Dz. U. RP Nr 42, poz. 352).
13. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 sierpnia 1931 r. w sprawie rejestracji skazanych (Dz. U. RP Nr 69, poz. 566).
14. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1931 r. w sprawie częściowej zmiany przepisów regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach karnych z dnia 15 czerwca 1929 r. (Dz. U. RP Nr 102, poz. 783).
15. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. Prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz. U. RP Nr 93, poz. 803).
16. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r., Przepisy wprowadzające prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz. U. RP Nr 93, poz. 804).
17. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 r. Regulamin ogólny wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich (Dz. U. RP Nr 110, poz. 905).

18. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach karnych (Dz. U. RP Nr 110, poz. 909).
19. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 grudnia 1932 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach cywilnych (Dz. U. RP Nr 114, poz. 941).
20. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 grudnia 1932 r. o wykazie zajętych nieruchomości niehipotekowanych (Dz. U. RP Nr 114, poz. 945).
21. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 grudnia 1932 r. Instrukcja dla komorników (Dz. U. RP Nr 114, poz. 946).
22. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 1932 r. w sprawie rejestracji skazanych (Dz. U. RP Nr 118, poz. 972).
23. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 grudnia 1934 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania w postępowaniu upadłościowym i układowem (Dz. Urz. MS Nr 24, poz. 5, s. 277-280).
24. Okólnik Nr 1741/I.C./34 z dnia 17 grudnia 1934 r. w sprawie prowadzenia biurowości sądów (Dz. Urz. MS. Nr 1 z 1935 r., s. 18-19).
25. Okólnik Nr 1751/II.A/35 z dnia 9 lutego 1935 r. w sprawie prowadzenia repertorium spraw cywilnych w sądach apelacyjnych i okręgowych (Dz. Urz. MS Nr 5, s.100).
26. Okólnik Nr 1787/II. A./36 z dnia 9 marca 1936 r. w sprawie prowadzenia repertorium „E” (spraw egzekucyjnych) (Dz. Urz. MS Nr 4, s. 49).
27. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 grudnia 1936 r. w sprawie rejestracji skazanych (Dz. U. RP Nr 94, poz. 663).
28. Okólnik Nr 1824/II. A./36 z dnia 24 grudnia 1936 r. w sprawie prowadzenia repertorium E i Km (Dz. Urz. MS Nr 1 z 1937 r., s. 2-3).
29. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 1937 r. o przechowywaniu i niszczeniu akt i ksiąg w sprawach sądowych i administracji sądowej (Dz. U. RP Nr 42, poz. 335).

VI. Zespoły archiwalne sądów szczególnych:

1. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 kwietnia 1927 r. w sprawie regulaminu Trybunału Kompetencyjnego (Dz. U. RP Nr 42, poz. 373).
2. Okólnik Nr 1431/I.U./28 z dnia 12 listopada 1928 r. w sprawie właściwości rzeczowej sądów powiatowych (pokoju) i zastosowania trybu postępowania w sprawach cywilnych

w związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o sądach pracy (Dz. Urz. MS Nr 22, s. 424-425).

3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 lutego 1929 r. w sprawie wewnętrznego urządzania sądów pracy (Dz. Urz. MS Nr 4, poz. 5, s. 29-38).
4. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 1932 r. Regulamin Najwyższego Trybunału Administracyjnego (Dz. U. RP Nr 118, poz. 968).
5. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo o sądach pracy (Dz. U. RP Nr 95, poz. 854).
6. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie wewnętrznego urzędowania sądów pracy (II Zbiór systematycznych rozporządzeń i okólników Ministra Sprawiedliwości z 1935 r., poz. 6).

dla zespołów archiwalnych pruskich i niemieckich sądów powszechnych działających na terenie Śląska, Wielkopolski, Pomorza i Prus Wschodnich w latach 1809-1945 oraz na terenach polskich włączonych do III Rzeszy w latach 1939-1945 (załącznik nr 6):

1. Allgemeine Verfügung vom 3. August 1841, – betreffend das Geschäfts-Reglement für die Subalternen-Büreaus der Königlichen Gerichte, opublikowany odrębnie jako: *Beilage zum 40-ten Stück des Justiz Ministerial Blatt 1841* (dalej: JMB). *Justiz Ministerial Blatt für die Preussische Gesetzgebung und Rechtspflege*. Hrsg. im Bureau des Justiz Ministeriums., Berlin. Od nr 40 z 1933 r. nastąpiła zmiana nazwy na Deutsche Justiz. Rechtspflege u. Rechtspolitik, Berlin.
2. Allgemeine Verfügung vom 18. Juli 1850 – das Geschäfts-Regulativ für die Gerichte erster Instanz betreffend, [w:] JMB 1850, s. 232-248.
3. Vereinfachung der gerichtlichen Büreaugeschäfte vom 7. Juli 1855, [w:] JMB 1855, s. 206-214, 337-344.
4. Allgemeine Verfügung vom 22. September 1879, – betreffend die Aufbewahrung und Vernichtung der Akten bei den Justizbehörden, [w:] JMB 1879, s. 376.
5. Allgemeine Verfügung vom 14. Juli 1879 – betreffend den Erlass einer Gerichtsvollzieherordnung, [w:] JMB 1879, s. 194 oraz Gerichtsvollzieherordnung. Anlage zum JMB Nr 30 von 1879, po s. 478.
6. Allgemeine Verfügung vom 24. Juli 1879, – betreffend den Erlass einer Geschäftsanweisung für die Gerichtsvollzieher, [w:] JMB 1879, s. 206 oraz

Geschäftsanweisung für die Gerichtsvollzieher. Anlage zum JMB Nr. 31 von 1879, po s. 478.

7. Allgemeine Verfügung vom 3. August 1879, – betreffend den Erlass der Geschäftsordnungen für die Gerichtsschreibereien der Amtsgerichte und Landgerichte und für die Sekretariate der Staatsanwaltschaften bei den Landgerichten, [w:] JMB 1879, s. 230 oraz Anlage I, II, III zum JMB Nr. 32 von 1879, po s. 478.
8. Allgemeine Verfügung vom 8. September 1879, – betreffend den Erlass der Geschäftsordnungen für die Gerichtsschreibereien der Oberlandesgerichte und für die Sekretariate der Staatsanwaltschaften bei denselben, [w:] JMB, s. 324 oraz Anlage A, B zum JMB Nr. 37 von 1879, po s. 478.
9. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 września 1900 r. w sprawie niszczenia akt, rejestrów i dokumentów (Dz. Urz. M. Spr., s. 569, z późn. zm. z roku: 1903, 1911, 1912 i 1918).
10. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 września 1900 r. w sprawie wysortowania i sprzedaży akt, rejestrów i dokumentów oraz zużycia należności, osiągniętych ze sprzedaży (Dz. Urz. M. Spr. s. 575, z późn. zm. z roku: 1907 i 1918).
11. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 września 1900 r. o przekazaniu akt do archiwum państwowego (Dz. Urz. M. Spr. s. 577, z późn. zm. z roku: 1902, 1909 i 1911).
12. Allgemeine Verfügung vom 11. Oktober 1906, – betreffend die Geschäftsordnung für die Gerichtsschreibereien der Amtsgerichte, [w:] JMB 1906, s. 304.
13. Allgemeine Verfügung vom 22. Oktober 1906, – betreffend die Geschäftsordnungen für die Gerichtsschreibereien der Landgerichte und der Oberlandesgerichte, [w:] JMB 1906, s. 392-469.
14. Allgemeine Verfügung vom 29. Januar 1910, – betreffend Änderungen der Geschäftsordnungen für die Gerichtsschreibereien und für die Sekretariate, [w:] JMB 1910, s. 20-40.
15. Anweisung für die Verwaltung des Schriftguts bei den Geschäftsstellen der Gerichte und der Staatsanwaltschaften vom 28. November 1934 (Aktenordnung) nebst Preussischen Zusatzbestimmungen, [w:] Deutsche Justiz, s.1492.
16. Verordnung zur einheitlichen Regelung der Gerichtsverfassung. Vom 20 März 1935 [w:] Reichsgesetzblatt 1935, I s.403-406.
17. Anweisung für die Verwaltung des Schriftguts in Justizverwaltungsangelegenheiten vom 18. Dezember 1935 (Generalaktenverfügung – GenAktVfg-), Berlin 1939.

18. Vorläufige Vorschriften über die Aussonderung und Vernichtung der Akten, Register und Urkunden bei den Justizbehörden v. 26.4.1937, [w:] Deutsche Justiz, s. 643.
19. Quellenverzeichnis der Justizverwaltungsvorschriften. Amtliche Zusammenstellung nach dem Stande vom 1. Januar 1942, Berlin (1942).
20. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego PRL z dnia 24 lutego 1961 r. w sprawie przechowywania akt byłych niemieckich organów sądowych i prokuratorskich, Monitor Polski 1961, nr 33, poz. 155.

dla zespołów archiwalnych sądów działających od 1944 r. (załącznik nr 9):

1. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 r. – Regulamin ogólny wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich, Dziennik Ustaw Nr 110 poz. 905 (z późn. zm.).
2. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach karnych, Dz. U. Nr 110, poz. 909 (z późn. zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 grudnia 1932 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach cywilnych, Dz. U. Nr 114 poz. 941 (z późn. zm.).
4. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania prokuratur sądów apelacyjnych i okręgowych Dz. U. Nr 110 poz. 910 (z późn. zm.).
5. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 grudnia 1932 r. – Instrukcja dla komorników, Dz. U. Nr 114 poz. 946 (z późn. zm.).
6. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 1937 roku o przechowywaniu i niszczeniu akt i ksiąg w sprawach sądowych i administracji sądowej, Dz. U. 1937, Nr 42, poz. 335.
7. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 grudnia 1945 r. regulamin ogólny wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach niespornych, Dz. U. 1945, Nr 104, poz. 934.
8. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 czerwca 1946 roku – regulamin wewnętrznego urzędowania sądów grodzkich jako władz opiekuńczych, Dz. U. Nr 25, poz. 162.

9. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 listopada 1946 r. regulamin ogólny wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach spadkowych, Dz. U. Nr 63, poz. 348.
10. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 listopada 1947 roku – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów obywatelskich oraz sądów grodzkich i okręgowych w sprawach rozpatrywanych przez sądy obywatelskie, Dz. U. Nr 71 poz. 437.
11. Dekret z dnia 22 października 1947 roku o zmianie niektórych terminów w zakresie administracji wymiaru sprawiedliwości, Dz. U. Nr 65 poz. 386.
12. *Urzędowanie sądów i prokuratur. Zbiór regulaminów, instrukcji i okólników dotyczących wewnętrznego urzędowania sądów i prokuratur oraz wzory i załączniki do regulaminów sądowych*, [Warszawa] Wyd. Ministerstwa Sprawiedliwości 1947.
13. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 stycznia 1948 roku w sprawie zmiany instrukcji dla komorników, Dz. U. Nr 5 poz. 40.
14. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 grudnia 1950 r. – Tymczasowy regulamin dla sądów wojewódzkich i powiatowych w sprawach administracji i nadzoru, Zbiór resortowych aktów prawnych Ministerstwa Sprawiedliwości z 1973 r. t. II, poz. 1, ze zmianami Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości z 1975 r. Nr 4 poz. 30, z 1977 r. Nr 6 poz. 24, z 1981 r. Nr 2 poz. 9, Nr 5 poz. 26, z 1982 r. Nr 1 poz. 1, z 1983 r. Nr 1, poz. 3, Nr 2 poz. 11.
15. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 września 1953 r. – Regulamin czynności sądów wojewódzkich i powiatowych w sprawach cywilnych i karnych, Dz. U. Nr 44 poz. 216.
16. Zarządzenie Nr 104/54/or Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 września 1954 r. Instrukcja sądowa, Dz. Urz. Wydz. Sprawiedl. Nr 10 poz. 48.
17. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 listopada 1962 r. w sprawie biurowości komorników, Dz. Urz. MS Nr 4 poz. 32.
18. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 kwietnia 1968 r. w sprawie biurowości komorników, Dz. Urz. MS Nr 4 poz. 28, ze zmianami, Dz. Urz. MS z 1971 nr 8 poz. 51, z 1981 Nr 4 poz. 21.
19. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 1969 r. – Regulamin czynności sądów wojewódzkich i rejonowych w sprawach cywilnych i karnych, Dz. U. Nr 37 poz. 325, z 1975 r. Nr 5 poz. 30, z 1985 r. Nr 28 poz. 122.

20. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 grudnia 1969 r. o biurowości sądów wojewódzkich i powiatowych w sprawach cywilnych i karnych (Instrukcja sądowa), Dz. Urz. MS Nr 8*, poz. 50.
21. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1974 r. o biurowości okręgowych sądów pracy i ubezpieczeń społecznych w sprawach administracji i nadzoru, Dz. Urz. MS Nr 10 poz. 57.
22. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 1974 r. – Regulamin okręgowych sądów pracy i ubezpieczeń społecznych w sprawach administracji i nadzoru, Dz. Urz. Min. Sprawiedl. Nr 10 poz. 58, ze zmianami Dz. Urz. MS z 1981 r. Nr 5 poz. 27.
23. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 grudnia 1975 roku w sprawie okresów przechowywania i warunków niszczenia akt spraw sądowych lub przekazywania ich archiwom państwowym, Dziennik Ustaw 1975, Nr 43, poz. 220.
24. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 stycznia 1976 roku w sprawie okresów przechowywania akt administracji sądowej, akt komorniczych, urzędzeń biurowości sądowej i komorniczej oraz warunków niszczenia tych materiałów lub przekazywania ich archiwom państwowym, Dz. Urz. MS Nr 1 poz. 5.
25. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 grudnia 1977 r. o biurowości sądów wojewódzkich i rejonowych w sprawach cywilnych i karnych (Instrukcja sądowa), Dz. Urz. MS Nr 5 poz. 23.
26. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 1981 r. o biurowości Naczelnego Sądu Administracyjnego, Dz. Urz. MS Nr 3 poz. 16, z 1983 r. Nr 2 poz. 9.
27. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 2 VII 1981 r. – Regulamin Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie administracji sądowej i nadzoru, Dz. Urz. MS Nr 3 poz. 17.
28. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 kwietnia 1983 r. w sprawie biurowości sądów wojewódzkich i rejonowych (Instrukcja sądowa), Dz. Urz. MS Nr 4, poz. 20, z 1985 r. Nr 5, poz. 19.
29. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych, Dz. U. MS Nr 38, poz. 218.
30. Zarządzenie Nr 8/88/0 Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 lutego 1988 r. W sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, Dz. Urz. MS Nr 2, poz. 6, ze zmianami, z 1989 r. Nr 4, poz. 23, z 1990 r. Nr 4, poz. 44 i Nr 6, poz. 54, z 1991 r. Nr 3, poz. 17, Nr 6, poz. 31, z 1995 r. Nr 4, poz. 27,

- z 1996 r. Nr 3, poz. 19 i Nr 6, poz. 41, z 1997 r. Nr 5, poz. 57, z 1998 Nr 3, poz. 12, z 1999 r. Nr 2, poz. 18, z 2000 r. Nr 4, poz. 19 oraz z 2001 r. Nr 3, poz. 22 i 23.
31. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 maja 1989 roku w sprawie okresów przechowywania i warunków niszczenia akt spraw sądowych lub przekazywania ich archiwom państwowym, Dziennik Ustaw 1989, Nr 28, poz. 150.
  32. Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości nr 31/95/S/K z dnia 25 lipca 1995 roku w sprawie kwalifikowania do materiałów archiwalnych lub dokumentacji niearchiwalnej akt i ksiąg kolegiów ds. wykroczeń z lat 1981-89, okresów ich przechowywania oraz warunków niszczenia lub przekazywania archiwom państwowym, Dz. Urz. MS 1995, Nr 3 poz. 19.
  33. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 lutego 2000 r. w sprawie warunków i okresów czasu, po których akta spraw o wykroczenia podlegają zniszczeniu w całości lub w części albo przekazaniu archiwom państwowym, Dz. U. 2000, Nr 12, poz. 148.
  34. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 – prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. Nr 98, poz. 1070 (z późn. zm.).
  35. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2002 roku w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych, Dz. U. Nr 17, poz. 164, (z późn. zm.).
  36. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 września 2003 roku – Regulamin wewnętrznego urzędowania wojewódzkich sądów administracyjnych, Dz. U. Nr 169, poz. 1646.
  37. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, Dz. Urz. MS 2003, Nr 5, poz. 22.
  38. Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 lutego 2004 roku w sprawie regulaminu wewnętrznego urzędowania Naczelnego Sądu Administracyjnego, MP Nr 11, poz. 176.
  39. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 marca 2004 roku w sprawie archiwizowania akt spraw sądowych, Dz. U. 2004, Nr 46, poz. 443.
  40. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 sierpnia 2004 roku zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, Dz. Urz. MS Nr 6, poz. 22, z 2006 roku Nr 5, poz. 112, Nr 8, poz. 137.

41. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 roku – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, Dz. U. Nr 38, poz. 249.

Opracowania:

1. Angerman K. K., Nowotny J., Przeworski J., *Komentarz do Kodeksu postępowania karnego*, Warszawa 1930.
2. Bartnik G., *Niemieckie władze okupacyjne na obszarze byłego Królestwa Polskiego i ich akta przechowywane w Archiwum Głównym Akt Dawnych (1914-1918)*, „Miscellanea Historico-Archivistica”, t. 2, 1987, s. 107-133.
3. Bielski J. I., Jabłoński S., *Sąd obywatelski i jego czynności. Organizacja – zakres właściwości – postępowanie*, Warszawa 1948.
4. Dalecki M., *Akta instytucji wymiaru sprawiedliwości w Archiwum Państwowym w Przemysłu. Stan i metody opracowania*, [w:] *Archiwa instytucji wymiaru sprawiedliwości w służbie państwa i obywateli. Materiały III Krajowego Sympozjum Archiwalnego Łódź, 4-5 września 2001 r.*, Łódź 2001, s. 119-126.
5. Dalka S., *Sądownictwo polubowne w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, Warszawa 1987.
6. Dubowik A., *Zakres właściwości rzeczowej i podmiotowej sądów pracy*, Warszawa 1988.
7. Gołaszewski J., *Wartość źródłowa i problemy metodyczne opracowania akt sądowych wytworzonych do 1945 roku (na przykładzie zasobu Archiwum Państwowego we Wrocławiu)*, [w:] *Archiwa instytucji wymiaru sprawiedliwości w służbie państwa i obywateli. Materiały III Krajowego Sympozjum Archiwalnego Łódź, 4-5 września 2001 r.*, Łódź 2001, s. 127-136.
8. Gołąb S., *Ustrój sądów powszechnych*, Warszawa 1929.
9. Grochulska B., *Księstwo Warszawskie*, wyd. 2 popr. i rozszerz., Warszawa 1991.
10. Gut P., *Procesy archiwotwórcze akt sądowych pruskiej prowincji Pomorze do 1945 roku*, [w:] *Archiwa instytucji wymiaru sprawiedliwości w służbie państwa i obywateli. Materiały III Krajowego Sympozjum Archiwalnego Łódź 4-5 września 2001 r.*, Łódź 2001, s. 137-162.
11. Jakubowski G., *Sądy obywatelskie w Polsce Ludowej (1946-1955)*, „Nowe Prawo” 1985, Nr 10, s. 94-104.
12. Kallas M., *Historia ustroju Polski X-XX w.*, Warszawa 2003.
13. Korobowicz A., *Ustrój i prawo na ziemiach polskich: od zaborów do odzyskania niepodległości*, Lublin 1996.

14. Korobowicz A., Witkowski W., *Uwagi o sądownictwie i prawie sądowym w „guberniach zachodnich” Cesarstwa Rosyjskiego w XIX wieku*, [w:] *Wielokulturowość polskiego pogranicza. Ludzie, idee, prawo. Materiały ze Zjazdu Katedr Historycznoprawnych, Augustów 15-18 września 2002 roku*, red. A. Lityński i P. Fiedorczyk, Białystok 2003, s. 77-92.
15. Lewandowski J., *Sądownictwo w Królestwie Polskim w czasie I wojny światowej. Okupacja austro-węgierska*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, sec. F, t. 29, 1974, s. 225-234.
16. Lityński A., *O prawie i sądach początków Polski Ludowej*, Białystok 1999.
17. Łysiak L., *Akta sądowe XIX-XX w.*, „Archeion” t. 25, 1956, s. 64-84.
18. Marszałek F., *Brakowanie i inwentaryzacja poniemieckich akt sądowych*, „Archeion”, t. 32, 1960, s. 11-30.
19. Piasecki K., *Organizacja wymiaru sprawiedliwości w Polsce*, Kraków 2005.
20. Płaza S., *Historia prawa w Polsce na tle porównawczym, cz. II: Polska pod rozbiorami*, wyd. 2, Kraków 2002.
21. *Polski model sądownictwa administracyjnego*, pod red. J. Stelmasiaka, J. Niczyporuka, S. Fundowicza, Lublin 2003.
22. Rzepliński A., *Sądownictwo w PRL*, wyd. 2 popr., London 1990.
23. *Sąd Najwyższy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, oprac. W. Skrzypiński, Warszawa 1988.
24. *Sądownictwo cywilne w okupacji austriacko-węgierskiej 1915-1917*, Lublin 1918.
25. Sobociński W., *Historia ustroju i prawa Księstwa Warszawskiego*, Toruń 1964.
26. Tegoż, *Rada Stanu Księstwa Warszawskiego jako sąd kasacyjny. (Zarys ustrojowy)*, „Archeion”, t. 77, 1984, s. 5-43.
27. Tegoż, *Sąd i prawo w Polsce pod zaborami (Szkic rozwoju instytucji prawno-sądowych i polskiej nauki prawa)*, „Państwo i Prawo”, t. 22, 1967, s. 220-234.
28. Wiktor Z., *Charakter i rola sądów społecznych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, Wrocław 1974 („Acta Universitatis Wratislaviensis, Nauki Polityczne”; t. 4).
29. Włodyka S., *Ustrój organów ochrony prawnej*, wyd. 4 popr., Warszawa 1975.
30. Wyrzykowski M., *Sądownictwo administracyjne w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, Warszawa 1983.

31. Zakrzewski W., Barton M., Sancewicz A., *Studium w zakresie organizacji i funkcjonowania kolegiów do spraw wykroczeń I-szej instancji w województwie stołecznym warszawskim*, Warszawa 1980.

Załącznik

do Wskazówek metodycznych wprowadzonych
zarządzeniem Nr 4 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych
z dnia 14 kwietnia 2008 r.

Elementy opisu jednostki archiwalnej (schemat ogólny)

Nazwa elementu/pola	Opis
Kod kraju	PL - zgodnie z normą ISO 3166
Numer archiwum	Nadany przez COIA NDAP
Numer zespołu	Zgodnie z numerem, pod którym zespół figuruje w ewidencji archiwum
Ciąg dalszy numeru zespołu	j.w.
Numer serii/podserii	Identyfikator nadany w obrębie zespołu
Sygnatura j.a.	Nadana w obrębie zespołu
Sygnatury dawne	Wszelkie poprzednie sygnatury j.a., funkcjonujące w archiwum państwowym
Tytuł	Oryginalny, pochodzący od aktotwórcy, z zastosowaniem zasad określonych w punkcie 22.1, 22.2 i 22.3 niniejszych wskazówek lub nadany w trakcie inwentaryzacji itp.
Inne wersje tytułu	Np. tłumaczony
Daty krańcowe	Daty roczne materiałów archiwalnych, zawartych w j.a. z zastosowaniem zasad określonych w pkt. 23 niniejszych wskazówek
Rok początkowy/rok końcowy	Data roczna początkowa i data roczna końcowa dla każdego ciągu chronologicznego
Zawartość	Inne, istotne informacje o treści j.a., nieujęte w tytule oraz w hasłach indeksowych
Warunki udostępniania	Informacja o ograniczeniach i jego rodzajach w dostępie do j.a.
Język dokumentów	Podać informacje o językach używanych w aktach; nazwy języków należy wpisywać w postaci skrótów: pol., ang., czes., fr., hebr., łac., niem., ros., rus., słowac., ukr., wł., zgodnie z J. Paruch, <i>Słownik Skrótów</i> , wyd. II, Warszawa 1992.
Liczba stron/kart	Liczba stron lub kart
Stan fizyczny akt	Wybór z listy: do konserwacji, stan dobry, po konserwacji
Opis zewnętrzny jednostki	Określenie postaci fizycznej j.a., np. księga, poszyt
Znak teczki	Symbol komórki organizacyjnej i symbol klasyfikacyjny z rzeczowego wykazu akt. W przypadku akt poszczególnych spraw sądowych: symbol, nr wpisu do repertorium łamane przez dwie ostatnie cyfry roku. Należy uwzględnić wszystkie sygnatury kancelaryjne i archiwalne nadane w sądzie.
Nazwy geograficzne³	Miejscowości występujące w treści jednostki, dotyczące zdarzeń będących przedmiotem sprawy, np. miejsce przestępstwa, wyjazdowe

³ Przy formułowaniu haseł indeksowych ma zastosowanie zarządzenie Nr 3 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 26 stycznia 1974 r. w sprawie sporządzania indeksów do inwentarzy archiwalnych.

	posiedzenie sądu itp. Nazwy geograficzne stanowią hasła indeksowe wraz z określeniem rodzaju nazwy (np. Wisła - rzeka, Wisła - miasto)
Nazwy stron⁴	Nazwy lub nazwiska i imiona stron (np. oskarżonych, skazanych, pozwanych, powodów)
Hasła przedmiotowe⁵	Np. rodzaje spraw toczonych przed sądami
Autor opisu i data opisu	Imię i nazwisko osoby/osób, które opracowały opis oraz data
Wprowadzanie i modyfikacja danych	Imię i nazwisko osoby/osób dokonującej modyfikacji danych oraz data modyfikacji
Uwagi	Inne ważne informacje, nie występujące w pozostałych elementach opisu

⁴ Ze względu na specyfikę akt instytucji wymiaru sprawiedliwości, w rubryce „Nazwy stron” wpisuje się nazwy osób fizycznych, podmiotów prawnych oraz podmiotów nieposiadających osobowości prawnej. W przypadku osób fizycznych ma zastosowanie zarządzenie Nr 3 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 26 stycznia 1974 r. w sprawie sporządzania indeksów do inwentarzy archiwalnych.

⁵ Przy formułowaniu haseł indeksowych ma zastosowanie zarządzenie Nr 3 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 26 stycznia 1974 r. w sprawie sporządzania indeksów do inwentarzy archiwalnych.